

*Кравченко О.М.,
здобувач вищої освіти,
науковий керівник: Седляр Д.О.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПРОЦЕСІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ

У зв'язку з повномасштабним вторгненням, суттєвою тривалістю військових дій на території України та, як наслідок, зростанням кількості ветеранів та ветеранок, посилюється потреба в ефективних механізмах їх соціально-економічної реінтеграції. У цих умовах особливої актуальності набуває соціальне підприємництво як спосіб поєднання економічної діяльності із досягненням соціального ефекту.

Незважаючи на наявність державних програм підтримки ветеранів, зокрема фінансових виплат, грантів та програм перекваліфікації, існує низка невирішених проблем, які ускладнюють їх повноцінну інтеграцію в соціально-економічне життя (ПРООН, 2023). Серед ключових викликів – невідповідність навичок ветеранів вимогам цивільного ринку праці, соціальна ізоляція, а також недостатній рівень інклюзивності бізнес-середовища.

Інтеграція захисників важлива для всіх секторів економічної діяльності, адже реалізація потенціалу кожного громадянина держави впливає на ВВП, рівень безробіття та структуру видатків. Станом на 2024 рік в Україні було зареєстровано 1,2 млн ветеранів, що становить близько 4% від всього населення України (Економічна правда, 2024). Згідно з опитуванням, проведеним Українським ветеранським фондом, станом на осінь 2024 року 68,8% ветеранів хотіли б займатися підприємницькою діяльністю, а серед найбільших потреб є матеріальна допомога — про це зазначили 59% респондентів. Серед 11 запропонованих варіантів найбільшими викликами ветерани обрали: нерозуміння суспільства (59%), відсутність інклюзивного простору (56%), відсутність роботи (52%) та нерелевантний досвід як працівника (24%) (Український ветеранський фонд, 2024). Вище наведена статистика свідчить про зростання зацікавленості ветеранів/нок у залученні до підприємницької діяльності, яка в умовах військового стану втілюється через розвиток соціального підприємництва через грантову підтримку, зокрема державний грант «Зелений перехід» від Дія.Бізнес, програми фінансової підтримки від USVF, акселераційну програму «REDpreneurUA» від Червоного Хреста та інші.

Соціальне підприємництво – новітня форма підприємництва, що доводить свою результативність в усьому світі, наприклад як зазначає WEF щорічно

соціальними підприємствами генерується 2 трлн. доларів прибутку та створюється більше 200 млн. робочих місць (World Economic Forum). Даний тип підприємницької діяльності вже відіграє ключову роль у поверненні ветеранів до економічної діяльності в Україні та має низку переваг порівняно з дотаційними механізмами. Дотації, субсидії та виплати – це реагенти швидкого застосування, що закривають короткострокові проблеми певної групи, проте питання довгострокових та сталих рішень залишаються невирішеними.

Позитивні аспекти ветеранського соціального підприємництва полягають у створенні додаткової корисності для суспільства: розвитку інклюзивного середовища, ефективного використання навичок ветеранів у підприємницькій діяльності, їх соціалізації, а також зростанню ВВП. Завдяки створенню довгострокових позитивних рішень в житті індивідів, наприклад реалізації власного потенціалу, отримання гідної заробітної праці та участі в громадському житті, соціальне підприємство рухає кон'юнктуру ринку до поширення засад інклюзивної економіки.

Роль соціального підприємництва в реінтеграції ветеранів може розкриватися через шість основних напрямків впливу (функцій): суспільнотворчий, фінансовий, економічний, освітній, законодавчий та просвітницький (табл. 1).

Таблиця 1.

Роль соціального підприємництва в реінтеграції ветеранів

<i>Функція</i>	<i>Роль</i>
Суспільнотворча	соціалізація вереранів/нок через об'єднання однодумців з прагненнями соціальних змін, реінтеграція ветеранів через спільноту
Освітня	проведення навчань ветеранів/нок, менторська підтримка
Фінансова	формування доходів від зайнятості, залучення міжнародної грантової допомоги
Просвітницька	проведення заходів для цивільних громадян задля формування нових цінностей, публікація освітніх матеріалів
Законодавча	консультації уряду щодо питань стандартизації критеріїв соціального підприємництва, підготовка framework для формування законів
Економічна	створення робочих місць, підвищення рівня зайнятості, податкові надходження, інноваційний та інклюзивний розвиток

Джерело: складено автором на основі (Bondarevska, K, 2025)

Кожна з цих сфер впливає на те, аби соціальне підприємництво функціонувало як самодостатня економічна одиниця та важіль змін у суспільстві (Bondarevska, K, 2025). Так, усі зазначені ролі соціального підприємництва в

реінтеграції захисників втілено в підприємстві «Veterano Pizza», що працевлаштовує ветеранів та реалізує безліч соціальних проєктів (Rau, 2023):

–суспільнотворча: станом на 2019 рік працевлаштовано 130 осіб, з яких близько 50 ветерани;

–економічна: здійснення підприємницької діяльності в кризовому середовищі, застосування прийому юніт-економіки (лімітовані преміум-сертифікати на замовлення);

–освітня: проведення дитячих майстер-класів для дітей захисників;

–фінансова: станом на 2019 рік залучено 4,5 млн. грн інвесторських коштів;

–просвітницька: акція «Підвішена піца» для військових у госпіталях, участь в інтерв'ю іноземних ЗМІ, зокрема Los Angeles Times, NBC та інші;

–законодавча: засновник проєкту Леонід Остальцев та його команда активно брали участь у робочих групах при Міністерстві у справах ветеранів.

Соціальне підприємництво є одним із найбільш ефективних способів реінтеграції ветеранів у цивільне життя у сучасних умовах. На відміну від традиційних дотаційних моделей, які орієнтовані на короткострокове розв'язання соціальних проблем, соціальне підприємництво пропонує сталу стратегію економічної та соціальної адаптації, виконуючи 6 основних ролей: суспільнотворчу, фінансову, економічну, освітню, законодавчу та просвітницьку.

Список використаних джерел:

1. *Аналіз потреб та проблем ветеранів та ветеранок за 2024 рік: Соціологічне дослідження. Український ветеранський фонд. URL: <https://surl.li/anverx>*

2. *В Україні запускають перший державний фонд для підтримки соціального підприємництва. Економічна правда. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/>*

3. *Історія Veterano Group: як ветеранська піцерія переросла у франчайзингову мережу. Rau. URL: <https://rau.ua/news/istoriya-veterano-group/>*

4. *Реінтеграція ветеранів з інвалідністю: Виклики та можливості для громад. ППРООН. URL: <https://surl.lu/bvflua>*

5. *Social entrepreneurship as a direction for the development of entrepreneurial initiatives by war veterans in Ukraine. Management and Business, 3(1), 19-27. Bondarevska, K. URL: <https://doi.org/10.59214/mb/1.2025.18>*

6. *The state of the social entrepreneurship sector. Global Alliance for Social Entrepreneurship. World Economic Forum. URL: <https://surl.li/bbxbes>*